

Høringssvar til: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=98906>, om å gjøre fast fashion dyrere og brukthandel billigere. Forslag av SV ved Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken.

Vi er svært glade for at SV tar opp denne saken. Før vi kommer med noen konkrete tillegg til forslagene vil vi kommentere noe av bakgrunnsdokument.

«Mye av problemet stammer fra at det produseres ting med kort levetid som verken kan repareres eller resirkuleres»

Vår kommentar: Klær er reparerbare og får stadig lenger holdbarhet. Når de brukes kortere (levetid) er det hverken fordi de ikke kan repareres eller fordi de er «dårlige» men fordi de er for mange. Hvorvidt tekstiler resirkuleres eller ikke har ingenting med dette problemet å gjøre.

«Klesindustrien står for opp mot 10 pst. av verdens klimagassutslipp. Til sammenligning står luftfarten for rundt 3 pst. av utslippene.»

Vår kommentar: Dette er en seiglivet myte som stammer fra en oversettelsesfeil. Det er vanskelig å regne på, men tallet er trolig mellom 2 og 3%.

«Dette er klær som ofte er laget av syntetiske råvarer og som masseproduseres i land med billig arbeidskraft og få miljøkrav, og som bidrar til en overproduksjon av klær og et unødvendig høyt forbruk fordi klærne har kort levetid. Flere tar til orde for at man trenger en mer bærekraftig klesproduksjon, som lager klær med lengre levetid på en mer miljøvennlig måte under skikkelige arbeidsforhold.»

«Forslagsstillerne foreslår derfor å stille krav til at varer skal merkes med forventet levetid, og at de ulike varegruppene skal gjennomgå med mål om å øke levetiden på varene og garantiordningene knyttet til disse.»

Vår kommentar: Levetid brukes vanligvis om hvor lenge/mye noe brukes. Dette kan ingen produsent garantere. Holdbarhet derimot inngår i garantier (hvor lenge noe KAN brukes før det slites/går i stykker. For klær er det lite sammenheng mellom holdbarhet og levetid. Svært mye kastes lenge før det er slitt og utslitt, og noe også ubrukt. Både kunnskap og kontroll med levetid og holdbarhet kan styrkes gjennom pålagt datering av klær. Vi kommer tilbake til dette. Å kreve sterke klær kan lett bety at plast favoriseres fordi syntetiske fiber er mye sterkere enn naturfiber.

«Skal man lykkes med et grønt skifte og oppnå en mer sirkulær økonomi, må flere forbrukere gå fra å eie til å leie.»

Vår kommentar: Leie av klær er ikke nødvendigvis en bedre løsning

miljømessig. Det er lite forskning på miljøkonsekvenser av leie, men det vi vet

tyder på at leie er egnet for klær som brukes i spesielle anledninger og noe du gjør sjelden. Det er ikke slik at leie per definisjon reduserer miljøbelastninger. For leie og alle andre «sirkulære» forretningsmodeller er situasjonen at de er svært vanskelig å leve av i konkurranse med de ekstremt lave priser på nye klær som er i dag og at miljøgevinsten er usikker.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende **forslag**:

For å redusere miljøbelastninger, øke levetid, redusere avfall og avfallseksport må mengder tekstiler som importeres til Norge ned. Forslagene er gode, men går i liten grad, eller kun indirekte, på mengde.

Det som haster mest er å **innføre datering** av når klær settes på markedet. Dette vil styrke forbrukers kunnskap om egne klær og hvor lenge de varer, styrke forbrukerrettigheter og gi forskere og myndigheter redskaper kunnskap og oversikt over hva som i særlig grad brukes lite.

Plastifiseringen av klær er en viktig driver for stadig mer og billigere klær. Mange forbrukere forstår ikke fibermerkingen og det kunne innføres en klar merking av prosentandel plast i tillegg til fibermerkingen, slik Frankrike har gjort.

Det kommer mange reguleringer for tekstiler fra EU, det første er fra 2025 (separat innsamling). For at reguleringene ikke bidrar til å øke miljøbelastningene, bør det undersøkes hvordan de kan gjennomføres på måter som ikke øker innkjøp av nye klær og dermed miljøbelastningene.

Internetthandel står for en økende andel av klærne som importeres til Norge. Reglene for denne handelen kunne gjennomgås med tanke på å stramme inn og ta bort de fordeler som denne formen for handel har.

Forbrukere har i dag **rettigheter** som i liten grad brukes (reklamasjon) og som brukes feil (fibermerking) og bransjen satser massivt på «grønn markedsføring». Tilsyn med eksisterende regler bør skjerpes og det bør utredes hvordan de rettigheter forbrukere har kan praktiseres bedre slik at grønnvasking i vid forstand blir vanskeligere.

Vi er også for å seriøst diskutere om enkelte former for markedsføring og produkter bør begrenses.

Begrunnelser og faglig utdyping finnes i politiske innspill her:

<https://uni.oslomet.no/klesforskning/horringsvar-og-politiske-innspill/>